

Posudek diplomové práce Jitky Dvořákové „Tabulky pro stanovení výše výživného: role a efektivita v soudní praxi“

Určování výživného je jedna z těch věcí, o kterých se běžní lidé většinou dozvědí, až když se ocitnou před rozvodovým soudem, ačkoliv jde z hlediska samoživitelek (a těch několika málo samoživitelů) o zásadní věc, protože je po rozvodu čeká zásadní snížení životní úrovně a každá koruna se jim hodí. Česká republika je přitom jednou z mála civilizovaných zemí, kde je určování výživné závislé zcela na libovůli soudů, což zpravidla vede k tomu, že je výživné zcela neúměrné nákladům na péči o nezletilé děti. Navzdory bulvárnímu klišé vydržovaných bývalých manželek, je průměrné výživné (2012: 2 743 Kč) hluboko pod polovinou minimálních výdajů na nezletilé dítě podle Českého statistického úřadu (4 531 Kč), nemluvě o tom, že vůbec nezohledňuje čas a péči matek, kterým jsou děti většinou svěřovány. Situace je natolik neúnosná, že vedla ministryni spravedlnosti Kovářovou k vydání doporučujících tabulek pro soudy, které se snaží jakžtakž napodobovat praxi v okolních státech, jako je Rakousko či Německo, kde jsou tabulky standardním nástrojem. Jitka Dvořáková se ve své práci rozhodla podrobit bližšímu zkoumání dopady kroku ministryně Kovářové na rozhodování soudů, což lze jen uvítat.

Než se však pustím do diskuse samotného textu její diplomové práce, rád bych stručně zhodnotil procesní stránku věci, tedy to, jak Jitka přistupovala k řešení diplomového projektu. V této souvislosti musím konstatovat, že patří do skupiny studujících, kterou si pracovně označuji jako ponornou řeku. Začnou totiž zpravidla pracovat na své diplomové práci, ale poté se na neurčitou dobu vytratí, aby se následně zase vynořili, chvíli pracovali a opět na neurčitou dobu zmizeli. Některé z nich diplomovou práci dokončí, jiné už nikdy nevidím. Jitka je naštěstí ten první případ, leč je nasnadě, že v tomto režimu jsou práce vesměs dokončovány ve velkém chvatu, což je i její případ. Ke komentování jsem tak měl k dispozici pouze několik kapitol teoretické části, ale empirickou jsem neviděl vůbec.

Začnu-li formální stránkou textu, konstatuji, že je na dobré úrovni, což je ale třeba u diplomové práce očekávat. Zvládnuté je odkazování a citování, text je logicky strukturován a práce je stylisticky na poměrně vysoké úrovni. Jitka bezesporu nemá problémy s písemným projevem, text je čtivý a dobře plyne.

I teoretická část nevybočuje ze standardu směrem dolů. Jitka diskutuje relevantní témata a ukazuje, že se v problematice dobře orientuje a že provedla dobrou rešerši dostupné české literatury, včetně diplomových prací. Prokazuje také dostatečný kritický odstup od diskutovaných textů. Vytváří si tak dobrý základ pro vlastní analýzu.

V úvodu empirické části Jitka standardně diskutuje metodologická a ontologická východiska i samotnou metodu výzkumu. I zde využívá širokou škálu textů a tyto část hodnotím celkově velmi pozitivně. Analýza pak přináší řadu postřehů a zjištění, které

jsou velmi překvapivé a důležité. Samotný fakt, že doporučující tabulky využívá jen jedna soudkyně z osmi, je výmluvný. Na druhé straně je pozitivní, že některé soudkyně využívají tabulky, se kterými pracovali již v minulosti. Celkově se podle mne ale ukazuje, že soudkyně a soudce až příliš často nevychází z koncepčního pochopení věcí, nemluvě o nějaké soudní teorii, ale že je jejich rozhodování zhusta intuitivní a svévolné. Vychází z nerefektované „předchozí praxe“, což mi ze všeho nejvíce evokuje pohodlnost. Výše zmíněné údaje o průměrné výši výživného ukazují, k čemu tento přístup ve svém důsledku zpravidla vede – k diskriminaci samoživitelek ve prospěch otců.

Zajímavé však byly i další rozpory ve výpovědích soudkyň a soudce, na které Jitka správně poukazuje a které ze všeho nejvíce ukazují na neschopnost sebereflexe i reflexe dopadů současné soudní praxe, což je u soudců a soudkyň zarážející. Překvapilo mne však, že v rámci diskuse „spravedlnostní představy“ neprobírá také postoj soudkyň a soudců k současnému průměrnému výživnému. Bylo by logické se jich zeptat, jak si vysvětlují jeho nedostatečnost s ohledem na vlastní rozsudky a pocit, že se rozhoduje spravedlivě.

S ohledem na výše řečené navrhuji hodnocení velmi dobře.

Ing. Petr Pavlík, Ph.D.
vedoucí práce

12. 7. 2013